

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ ՀՈՎԻԻԻ ԾԱՌԱՅԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Գարեգին Ա.ՔՀնյ. Գասպարեան

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

Քրիստոնեությունը Հայաստանում Պետական Կրօն Հռչակման 1700-ամեակի Եկեղեցական Յանձնաժողովի նախաձեռնությամբ «Աստուածաշնչական Հայաստան» թեմայով Միջազգային Գիտաժողով մը տեղի ունեցաւ Ս. Մեսրոպ Մաշտոց Դպրատան մէջ, Օշականում, յունիս 21-24, 1999:

Երջանկայիշատակ Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի մտայնացումով եւ հովանաւորութեամբ, ու վերոյիշեալ Յանձնաժողովի Գրասենեակի վարիչ-տնօրէն Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած այս գիտաժողովին իրենց մասնակցութիւնը բերելու հրաւիրուած էին ակադեմիկոսներ, պրոֆէսորներ, գիտնականներ, բանասէրներ, երաժշտագէտներ, հնագէտներ, պատմագէտներ, արուեստագէտներ, գրագէտներ, ինստիտուտներու տնօրէններ, հոգեւորականներ եւ դաստիարակներ:

Բացման նիստին ներածական եւ ողջոյնի ճառերով հանդէս եկան Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանը, Ակադեմիկոս Ֆադէյ Մարգ սեանը, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց Դպրատան տնօրէն Ալֆրէդ Շահինգարեանը, Արագածոտն թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Նաւասարդ Եպս. Կճոյեանը եւ Երեւանի Պետական Համալսարանի Աստուածաբանական Ֆակուլտետի դեկան Գերշ. Տ. Շահէ Արք. Աճեմեանը: Իսկ Վեհափառ Հայրապետի հիւանդութեան պատճառաւ ի բացակայութեան իր խօսքը կարդաց Արարատեան հայրապետական թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Գարեգին Արք. Ներսիսեան:

Բացի Բացման Նիստէն տեղի ունեցան երկու լիագումար նիստեր սկիզբը եւ եզրափակիչ նիստ մը վերջաւորութեան: Վեց մասնաճիւղերու նիստերու ընթացքին իրենց ուսումնասիրութիւնները ներկայացուցին աւելի քան 80 դասախօսներ: Մասնաճիւղերը բաժնուած էին հետեւեալ թեմաներու. ա) Աստուածաշունչը եւ հայ եկեղեցին, բ) Հայաստանը Աստուածաշնչում, գ) Աստուածաշունչը եւ հայ բանասիրութիւնը, դ) Աստուածաշունչը եւ հայ բնագրագիտութիւնը, ե) Աստուածաշունչը եւ հայ մշակոյթը, եւ զ) Աստուածաշունչը եւ հայ գրականութիւնը:

Արտասահմանէն հրաւիրուած եւ մասնակցիլ կարողացած էին երկու հոգեւորականներ Նիւ Եորքէն. Հոգշ. Տ. Անուշաւան Ծ. Վրդ. Դանիէլեան, որ ներկայացուց իր ուսումնասիրութիւնը «Աստուածաշունչի արեւմտահայ թարգմանութիւնը» նիւթի մասին եւ Արժ. Տ. Գարեգին Ա. Քենյ. Գասպարեան, որուն նիւթն էր «Աստուածաշունչը հովիտի ծառայական կեանքին մէջ»: Սոյն միւրը ներկայացուեցաւ Ձ. Մասնաճիւղի նիստի ընթացքին, որուն եւ նախագահ նշանակուած էին Տէր Գարեգինը եւ Հրաչեայ Միրզոյեան, փիլիսոփայութեան պատմութեան ամբիոնի վարիչ եւ փիլիսոփայութեան, սոցիոլոգիայի եւ հոգեբանութեան ֆակուլտետի դեկան:

Համաժողովի սկիզբը մասնակիցներ ներկայ եղան Մատենադարանում «Աստուածաշունչը հայ ձեռագրերում» ցուցահանդէսին եւ Ազգային Գրադարանում կայացած «Հայ տպագիր Աստուածաշունչը» ցուցահանդէսի եւ Ազգային Պատկերասրահում «Հայաստանը Աստուածաշնչական երկիր» կերպարութեան ցուցահանդէսի բացման:

Պաշտօնական բացումէն առաջ ուխտայն եւ ծանրագութիւն տեղի ունեցաւ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզմանին եւ աղօթալայրը, ուր պատարագ մատուցուեցաւ գիտաժողովի վերջին օրուան առաւօտը՝ նոյնիմբն Ս. Մեսրոպի տօնին օրը:

Ա. Աստուածաշունչի էութիւնը և անոր ազդեցութիւնը անհատի կեանքին մէջ:

Անհերքելի իրողութիւն է, որ դարերով աշխարհի ամէն կողմերը Աստուածաշունչը ունեցած է Հոգեւոր ու բարերար ազդեցութիւն անհամար անհատներու կեանքերուն մէջ՝ թարգմանուած ըլլալով Հարիւրաւոր լեզուներու: Հռչակաւոր մարդիկ կեանքի բոլոր մարզերու մէջ Հարունակ վկայած են Հաւատքով ու երախտիքով, թէ ի տղայ տիոց իրենց ծնողքէն սորված աղօթքներուն և աստուածաշունչական ընթերցումներուն կը վերագրեն իրենց Հոգեւոր կեանքի սնուցումը և ուժեղացումը, և անոնց կը պարտին իրենց յաջողութիւններն ու յաղթանակները: Այս պարագային լոկ ընթերցում և բովանդակութեան ծանօթացում չէ որ եղած է այսպիսիներու փորձառութիւնը, այլ Աստուծոյ Հետ մտերիմ յարաբերութիւն Հաստատած ըլլալու Համոզում և ապրում: Աստուածաշունչը չպէտք է նկատել լոկ Հաւաքածոյ ուղեցոյց արտօնեալ և արգիւեալ արարքներու: Երբ Աստուածաշունչի ընթերցումը կը կատարուի կանոնաւորաբար, Հաւատաւոր և աղօթալից մերձեցումով, ընթերցողին մէջ կը կազմուի կեանքի փիլիսոփայութիւն մը, որու կեդրոնը կը դառնայ Աստուծոյ կամքն ու սէրը, աստուածային իմաստութիւնը: Յակորոս առաքեալի ընդհանրական նամակին մէջ կը կարդանք. «Եթէ ձեզմէ մէկը իմաստութիւն փնտէր, թող խնդրէ Աստուծմէ, որ բոլորին անխտիր կը բաշխէ . . . և պիտի տրուի իրեն. սակայն իր խնդրանքը Հաւատքով թող ներկայացնէ» (Ա. 5-6):

Հին Կտակարանի սաղմոսաց գրքէն սկսեալ, ուր կը կարդանք «քու խօսքդ ճրագ է իմ ոտքերուս առջև և լոյս իմ Հալիղներուս» (Սղմ. 119-125), մինչեւ Նոր Կտակարանի Տիմոթէոսի խօսքերը կ'ապահովեցնեն մեզի Ս. Գրոց աստուածային ներշնչման ու առաքինի կեանքի ուղեգիծ ըլլալու իրողութիւնը: Կ'ըսէ Տիմոթէոսը՝ Բ. նամակին մէջ. «բոլոր գիրքը Աստուծոյ շունչն է և օգտակար է սորվեցնելու, յանդիմանելու, շտկելու և արդարութեան մէջ խրատելու Համար» (Գ. 16):

Աստուածաշունչը ներքին վկայութեամբ կը Հանդիսանայ իբր՝

- աղբիւր Հոգեւոր դաստիարակութեան (ՅովՀ. Ժէ - «-մնացէք իմ մէջս, և ես՝ ձեր մէջ, ինչպէս ճիւղը որ ինքիրմէ պտուղ չի կրնար տալ, եթէ Հաստատուած չըլլայ որթատունկին վրայ, այնպէս ալ դուք՝ եթէ Հաստատուած չըլլաք իմ վրաս»),

- կենդանաբար գործութիւն (Եբր. Դ. 12 - «կենդանի է Աստուծոյ խօսքը, ազդու և աւելի՛ Հատու քան ամէն երկայայրի սուր, ան կը թափանցէ մինչեւ ոգիին և Հոգիին. յօդերուն և ծուծին բաժանումի սահմանը. ան կը քննէ մտածումները և սրտին խորհուրդները»),

- փրկարար ճշմարտութիւն (ՅովՀ. Ը. 32 - «եթէ դուք իմ խօսքիս Հաւատարիմ մնաք, իմ ճշմարտ աշակերտներս կ'ըլլաք: Եւ պիտի ճանչնաք ճշմարտութիւնը ու ճշմարտութիւնը ձեզ պիտի ազատէ») և

- աղբիւր յալիստեանական կեանքի (ՅովՀ. Ե. 39 - «քննեցէք գիրքերը, քանի որ կը կարծեք անուցմով յալիստեանական կեանք պիտի ունենաք»):

Աստուածաշունչին մէջ է որ կը գտնենք պատասխանը գերագոյն Հարցումին, թէ ինչու գրի առնուեցան Քրիստոսի կեանքն ու գործերը: Կը գրէ չնորՀալի Աւետարանիչը. «ասոնք գրուեցան որպէսզի Հաւատաք թէ Յիսուս Քրիստոս է Որդին Աստուծոյ, և Հաւատալով՝ կեանք ունենաք իր անունով» (ՅովՀ Ի. 31):

Փիլիպպեցիներուն գրած Պօղոս առաքեալի նամակին Դ. գլխուն մէջի մի քանի Համարները մշտանորոգ թարմութեամբ կրրնան կիրարկուիլ ամէն ժամանակներու քրիստոնեաներու կեանքին մէջ՝ իբրեւ անխալալական ուղեցոյց ուղիղ կեցութեան: Կը գրէ Առաքեալը. «բանի մը Համար Հոգ մի՛ ընէք, այլ ամէն բանի մէջ աղօթքով ու աղաչանքով, գոհութիւնով մէկտեղ, ձեր խնդրանքը Աստուծոյ յայտնի ըլլայ: Եւ Աստուծոյ խաղաղութիւնը, որ վեր է ամէն միտքէ, պիտի պահէ ձեր սրտերը և մտածումները Քրիստոս Յիսուսով: Եւ վերջապէս, եղբայրներ, ինչ որ

ճշմարտութեամբ է, ինչ որ՝ պարկեշտութեամբ, ինչ որ՝ արդարութեամբ, ինչ որ՝ սրբութեամբ, ինչ որ՝ սիրով, ինչ որ՝ բարի համբաւով, ինչ որ՝ առաքինութեամբ, ինչ որ՝ գովութեամբ, զայն խորհեցէք: Ինչ որ ստրկեցաք, ընդունեցիք, լսեցիք տեսաք իմ մէջս, զայն գործադրեցէք: Եւ խաղաղութեան Աստուածը պիտի ըլլայ ձեզի հետ» (Դ. 6-9):

Յովհաննէս Աւետարանիչի խօսքը աստուածային ճշմարտութեան մասին սփոփիչ ազդեցութիւն ունի Հաւատացեալներուն վրայ: Կ'ըսէ մեր Տէրը.. «Ես եմ ճապապարհ, ճշմարտութիւն և կեանք. ոչ ոք կրնայ Տօրը գալ բացի իմ միջոցով» (ԺԳ. 16):

Ահա այս հաւատքով սպառազինուած Հոգեւոր Հովիւր կը մատուցէ իր խնամքին յանձնուած Հօտին Համոզումներ, որոնք կը կազմեն Հիմնաքարը ամէն մէկ քրիստոնեայ անհատի Հոգեւոր տան, որուն վրայ կը Հիմնուի իր կեանքը:

Բ. Աստուածաշունչի գործածութիւնը Հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ:

Աստուածաշունչը պատճառ դարձաւ մեր ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջ քրիստոնէական հաւատքի արմատացման: Ղազար Փարպեցին կը նկարագրէ թէ ինչպիսի՜ կեդրոնական տեղ գտաւ Աստուածաշունչը մեր գրաւոր լեզուի տարածուն գործածութեամբ. «Հաղորդութեան մեծ խորհուրդի Հոգեւոր մխիթարութիւնն ստանալով անոնք, ծեր թէ երիտասարդ, կ'երթային իրենց տուները՝ երգելով սաղմոսներ և Հոգեւոր երգեր փողոցներուն, հանրային վայրերու և իրենց տուններուն մէջ. մէկ խօսքով՝ երկիրն Հայոց լեցուած էր գիտութեամբն Աստուծոյ, ինչպէս ջուրըր ծովը կը ծածկեն»: Աստուածաշունչի թարգմանութենէն Հագիւ կէս դար ետք՝ Աւարայրի ճակատամարտի նախօրեակին՝ թէ՛ Ղեւոնդեանց Հոգեւորականներ և թէ՛ Վարդանանց ռազմիկներ անտեղիտալի վճռակամութեամբ յայտարարեցին ի դէմ թշնամիին. «Յայսմ հաւատոց զմեզ ո՛չ ոք կարէ խախտել. ո՛չ Հրեշտակք և ո՛չ մարդիկ, ո՛չ սուր և ո՛չ հուր, ո՛չ ջուր, ո՛չ ամենայն զինչ և են դառն Հարուածք» (Եղիշէ): Նոյն մատենագրի վկայութեամբ Հայեր իւրացուցած էին քրիստոնէութիւնը ո՛չ որպէս հանդերձ մարմնին վրայ, այլ՝ «իբրեւ զգոյն ի մորթոյ»:

Վարդանանց Հերոսամարտին շնորհիւ և անկէ յետոյ՝ քրիստոնէութիւնը անբակտիւի կերպով ներթափանցեց Հայ ժողովուրդի վարք ու բարքի բոլոր խաւերուն մէջ: Մեր կրօնափոխութենէն ետք Աւետարանի ոգին է որ ներշնչեց մեր ժողովուրդը իր ազգային համայնական կեանքին մէջ: Հայ մշակոյթի բոլոր բնագաւառները կրեցին կնիքը Աւետարանի ոգիին ու շունչին, որոնք ներգործեցին Հայ ազգային քաղաքակրթութեան կազմաւորման մէջ:

Մեր ժողովուրդը այսպէս դարբերով իր Հոգեւոր սնունդը ստացած է Աստուածաշունչէն: Նոյնիսկ նախ քան անկախութիւն 70-ամեայ շրջանի խստափրտ արգելքներու ժամանակ Հայրենիքի մէջ պակաս չէին հաւատարմոր ընտանիքներ, որոնք իրենց տուններու մէջ Աստուածաշունչ սերտելու և աղօթելու համար գաղտնի հաւաքոյթներ կազմակերպած են և իրենց զաւակներուն փոխանցած շունչն Աստուծոյ:

Միւս կողմէ չենք կրնար անտեսել, որ թէ՛ այդ շրջանի Հակակրօն ուսուցումներու Հետեւանքով ու կրօնական դաստիարակութեան արգելքին ու պակասին արդիւնքով, և թէ՛ տակաւին, ջարդի ահ ու սարսափի հետեւանքով բազմաթիւներու տկարացած հաւատքի պատճառով պակաս լեզան արհաւիրքէն հաւատասպառ Հայեր, որոնք Հարցականի ենթարկեցին Աստուծոյ Հայրական Հոգածութիւնն ու պաշտպանութիւնը, հարցնելով «ո՞ւր էիր, Աստուած»: Այսպիսի դժբաղդակ պայմաններու և վիճակներու ենթարկուած անձեր միշտ ալ պէտք են ունեցած եկեղեցւոյ ու Հոգեւորականի անդորրացուցիչ Հոգեւոր խնամքին ու հաւատքի վերահաստատման սփոփանքին:

Ներկայ վիճակներու մէջ առաւել ևս կը շեշտուի անհրաժեշտութիւնը ժողովուրդի Հայրական ու Հովուական խնամքին ու սնուցումին նուիրուած Հոգեւորականներու փաղանգի, որոնք ո՛չ միայն գոհացում տան ժողովուրդի Հոգեւոր քաղցին ու ծարաւին, այլ նաև և այդո՛ւ իսկ, Հեռու պահեն օտարութիւն և անհարազատ ուսուցումներով սպառազինուած աղանդաւորներու մագիլները և մոլորութիւնները:

Գ. Հոգեւոր Հովիւի անձը և իր առաքելութիւնը:

Նկատի ունենալով որ Հոգեւոր Հովիւի խօսքէն զատ և անդին իր անձին օրինակն է որ կ'ազդէ ժողովուրդին վրայ, անդրադառնալ Համառօտ կերպով իր անձին ու առաքելութեան՝ Աստուածաշունչէն քարոզչութեան առնչութեամբ: Աւետարաններուն մէջ բազում են ակնարկութիւնները Քրիստոս Յիսուսի իբրեւ քաջ ու բարի Հովիւ, ի մասնաւորի Յովհաննէս Աւետարանչի բարի Հովիւի մասին դասական դարձած Ժ. գլուխը, ուր մեր Տէրը տիրական Հեղինակութեամբ կը շեշտէ թէ ինքն է բարի Հովիւը: «Բարի Հովիւը իր կեանքը կու տայ ոչխարներուն համար . . . կը ճանչնամ իմիններս և կը ճանչցուիմ իմիններս . . . » (Ժ. 11-15):

Ինչպէս որ իբրեւ Հովիւ քաջ Յիսուս պատգամեց Սիմոն Պետրոսին անոր սիրող պարտականութիւնը, նոյն քաղցր բայց Հրամայական կոչը ուղղուած է դարբերով Հովուութեան կոչուած բոլոր մարդոց. «արածէ՛ իմ գառնուկներս, իմ ոչխարներս» (Յովհ. 16-17): Ներշնչուած այս անդիմադրելի կոչէն, իրենց կոչումին գիտակցութիւնը ունեցող բազմաթիւ Հայ Հովիւներ շարունակած են «արածել» փրկչական հօտը: Քրիստոսի կոչը՝ ուղղուած առաքեալներուն՝ կենդանի կոչն է՝ ուղղուած նաև Հայ Հոգեւորականին: «Որպէս առաքեաց զիս Հայր, և ես առաքեմ զձեզ . . . » (Մտթ. ԻԸ 18):

Դ. դարուն մեծահռչակ քարոզիչ Ս. Յովհաննէս Ոսկեբերան կը յայտարարէ թէ Հոգեւորականը «աւելի յուզուած է Հոգեւորով և արհաւիրքներով, քան ծովն Հողմերով և մըրրիկներով»: Նոյն դարու աստուածաբան Գրիգոր Նազիանզանցի կը բնութագրէ Հոգեւորականին գործը ըսելով «Հովուութիւն կամ աւետարանական պաշտօնէութիւնն է փոթորիկ մտաց»:

Այս օրերուն, երբ տիրող ընկերային բարքերու Հետեանքով բարդացած կեանքի բազմակնճիւղ դժուարութիւններով ծանրաբեռնուած ծխականը կը մօտենայ իր Հովիւին՝ անկէ սպասելով Հոգածութիւն, մխիթարութիւն և ուղղութիւն Աստուածաշունչի շունչէն ու բովէն, ինչքան ծանր առաքելութեան մը առջեւ կը գտնէ ինքզինք խորհրդատու Հոգեւորականը:

Յովհաննէս Մանրակուսին, ակնարկելով իր խնամքին յանձնուած հօտին Հանդէպ ցուցաբերելիք խնամքին, կ'ըսէ. «քեզ պարտ է բանաւոր հօտիդ վաստակել և տքնել անդադար միշտ, և դողալ ու Հոգալ Հանապազ, և ջերմագութ գորովով առաւել քան զՀայր զթած և զմայր մատաղածին խնամել և սիրել և խնդրել ոգւոյն նոցա փրկութիւն, և Հանապազ ուսուցանել բանիւ վարդապետութեամբ, և որ առանձինն և որ ի մէջ ժողովրդոց»: Իսկ այսպիսի Հոգեւոր մարտահրաւէրի առջեւ ինքզինք սպառազինած պիտի ըլլայ Հովիւը ո՛չ միայն մարդկային բնութեան թէ՛ առողջ և թէ՛ Հիւանդագին վիճակներու ծանօթութեամբ, Հոգեբանական խոր ըմբռնողութեամբ, այլ նաև անհատական Հոգածու և զգայուն Հոգիի բնաւորութեամբ և մանաւանդ աստուածաշնչական լայն գիտութեամբ, որպէսզի այս բոլորի բերումով կարողանայ դեղ ու բալասան Հայթայթի, ուղղութիւն և Հաւատք արծարծել անհատներու Հոգիներուն:

Հոգեւորականին Համար Աստուածաշունչը է՝ և պէ՛տք է մնայ մտերիմ մատենա Սուրբ Գրական գիտութեան, աստուածային կամբի ըմբռնողութեան, Հոգեւոր կեանքի մշակման, քարոզի ու պատգամի պատրաստութեան, Հովուական ծառայութեան, իր հօտի բազմապիսի Հոգսերու, վիճակներու և տագնապներու

դիմաց մխիթարութիւն, քաջութիւն, ուղղութիւն, ներշնչում և յոյս Հայթայթելու: Եզեկիէլ մարգարէի օրինակով Հոգեւոր Հովիւր պիտի անսայ Աստուծոյ խօսքերն՝ «Որդի մարդոյ, լուր բանից իմոց զոր խօսիմ ընդ քեզ: Բաց զբերան քո և կեր զոր ջամբքցից քեզ . . . և զնա՛ն և խօսեա՛ն ընդ որդիսն ժողովրդեան իմոյ» (Եզ. Բ. 1-3):

Արեւմտեան եկեղեցիներու աստուածաբանական ճեմարաններուն մէջ Հովուական աստուածաբանութեան և ծուխի տնօրինման յատուկ դասեր կ'աւանդուին: Աշակերտներ կը սորվին կերպերն ու մեքանիզմները տարբեր վիճակներու և տագնապներու Հոգեւոր մատակարարման: Պէտք է անդրադառնալ սակայն, որ ինչքան ալ քաջավարժ դառնայ այս ուսման գիտելիքները սորվող անձ մը, կարելորդ իր անհատական խառնուածքն է իբրեւ Հոգածու, գլխաւոր և Հոգեւոր զգայնութիւն ունեցող անձ, որ ո՛չ միայն զանազան Հոգեխոտով Հարցերով իրեն դիմող ծիսականներուն կը Հասնի, այլ նաև կը տեսնէ Հեռու մնացող, քաշուող բայց տառապող անձներուն կնճիռներն ու բեռները և ինքնամատոյց կ'ըլլայ անոնց օգնելու և բեռները թեթեւցնելու Համար, Աստուածաշունչի պատգամներով:

«Եկեղեցւոյ պաշտօնեային գործը կը կայանայ ծառայելուն մէջ մարդոց», կը գրէ մեր Հովուապետը, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, «որպէ՛սզի անոնք կարենան անեղծ պահել իրենց Հոգեական նմանութիւնը Աստուծոյ Հետ, անաղարտ պահել իրենց մէջ իրենց սկզբնատիպ «պատկերն Աստուծոյ» և զայն ընել աղբիւր իրենց ապրումներուն և իրենց արարքներուն» («Ձեռնարկ Հովուական Աստուածաբանութեան», էջ 57):

Ուրիշ եկեղեցիներու Հոգեւոր Հովիւներէն տարբեր և աւելի պարտականութիւններով բեռնաւորուած է Հայ Եկեղեցւոյ քահանան: Նման ուրիշներու՝ ըլլալէ զատ կոչեալ, ընտրեալ, առաքեալ և զինուորագրեալ, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Հոգեւոր առաքելութեան կողքին Հայ կղերը ունի նաև ազգային բնոյթ ունեցող կարգ մը պարտաւորութիւններ, ինչպէս «ստոհմային աւանդութիւնները պահել, հայ կրթութեան գործին ոյժ տալ, ապագգայնացման տանող արդի կեանքի այլազան ազդակներու և աշխերծութիւններու դէմ խոհեմաբար և ազդուօրէն պայքարելու կենսական ստիպողութիւններ» (Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի «Ձեռնարկ Հովուական Աստուածաբանութեան», էջ 22):

Զի մոռցուիր սակայն, որ առաջնահերթ պատասխանատուութիւնը քահանային՝ է տիրական կոչումով «քարոզել Աստուծոյ թագաւորութիւնը և բժշկել Հիւանդները» (Մարկ. Զ. 12), «կերակրել Տիրոջ ոչխարները» (Յովհ. ԻԱ. 15), Հոգ տանիլ ամբողջ Հօտին, որուն վրայ վերակացու կարգուած է Ս. Հոգւոյն կողմէ (Գործք Ի. 28): Նոյն ատեն իմաստուն իրատեսութեամբ Տիրով կողմէ յիշեցում մը ևս. «Ահաւաստի կ'ուղարկեմ ձեզ իբրեւ ոչխարներ գալլերու մէջ. ուրեմն եղէք խորագէտ իծերու նման և անմեղ՝ աղաւթիներու պէս» (Մատթ. Ժ. 16)

Յիսուս իր աշակերտներուն տուաւ քարոզչական առաքելութիւն, ըսելով «աշակերտեցէք զամենայն Հեթանոսս» (Մատթ. ԻԸ 19) և անոնք անվհեր և Հաստատ նուիրումով «խօսէին զբանն Աստուծոյ Համարձակութեամբ» (Գործք Դ. 31): Երբ Գրիգոր Լուսաւորիչ բանին կենաց քարոզութեամբ սկսաւ լուսաւորել նորադարձ ժողովուրդի Հոգիները, ըստ պատմիչ Ագաթանգեղոսի «եւ այսպէս ընդ ամենայն երկիրն Հայոց՝ ի ծագաց մինչեւ ի ծագս ձգէր տարածանէր զմշակութիւն քարոզութեանն և աւետարանութեանն . . . » (Ագաթանգեղոս, Վեպնիկ, 1930, էջ 621):

Շնորհիւ Աստուածաշունչի գրաւոր թարգմանութեան աւետարանչական քարոզութիւնը այնպիսի նոր թիպի ստացաւ, որ իրականութիւն դարձաւ Հայ ժողովուրդի ամբողջական քրիստոնէացումը: Հետագային, քարոզչութեան ճարտավորութիւնն ու արուեստը այնքան յառաջ գնաց Յովհան Որոտնեցիի և Գրիգոր Տառնապետի ղեկավարութեամբ, որ վարդապետական աստիճաններու (4 աստիճանով մասնաւոր և 10 աստիճանով ծայրագոյն) դրութիւնը Հաստատեցաւ: Դարերով ունեցած ենք եռամեծ վարդապետներ, որոնք Աւետարանի քարոզութեամբ սնուցած են Հաւատքը մեր ժողովուրդին:

Ահա այսպէս Աստուածաշունչը դարձած է մեր եկեղեցւոյ մէջ աղբիւր և հիմունք քարոզիստութեան: Ներկայիս, աւելի քան երբեք, մեր ժողովուրդը կարիքն ու կարօտը ունի լսելու, սորվելու, իւրացնելու Աստուծոյ խօսքը, սէրը և իմաստութիւնը: Ամէն կերպով Հարկ է գարկ տալ Աստուածաշունչի ընթերցման և քարոզութեան և արծարծել ու պահել կենդանի ու կենսունակ ժողովուրդի պապական կան ջինջ Հաւատքը: Մէկ խօսքով, Աստուածաշունչին շնչակից դարձնել զայն շնչեղ տելով շարունակ անոր կենսատու բերումները Հաւատացեալի կեանքին մէջ:

Իմ փորձառութեամբ գիտեմ, թէ ժողովուրդէն շատեր կը զգան կարիքը սերտելու և սորվելու Աստուածաշունչը և անոր պատգամները կիրարկելու իրենց առօրեայ կեանքին մէջ: Իմ ծխականներէս ոմանք այնքան լրջութեամբ վեր կ'առնեն Տիրոջ խօսքը, որ երբ զայն իրենց առօրեային մէջ յարմարցնելու դժուարութեանց կը Հանդիպին, կը վրդովին, երբ խոչալական պատգամներու և գործնական կենցաղակերպի մէջ ընդհարումներ և բախումներ կը տեսնեն ու կը զգան: Յաւելեալ խօսակցութեանց և բացատրութեանց միջոցով կը փորձեն աւելի Հասկնալի դարձնել իրենց կեանքին մէջ գտնուելիք կշիռը իրականին և խոչալականին միջև:

Դ. Աստուածաշունչը Հովուական կեանքին մէջ.

Հովիւը կոչուած է սնուցանելու, դաստիարակելու, խրատելու, խնամելու, պաշտպանելու, ներելու, ներշնչելու, սատարելու և նոյնիսկ պատիժ սահմանելու բազմատեսակ պարտականութեանց կատարման: Օրօրոցէն մինչեւ դազադ, կեռութէն մինչեւ թաղում եկեղեցին իր պաշտօնեային միջոցաւ իր Հօտին կը բաշխէ Աստուծոյ պատգամն ու սէրը: Քրիստոնեայի կեանքի բոլոր Հանգրուաններուն եկեղեցին Աստուածաշունչի պատգամներով Հաւատքի խարսխացումին կը նպաստէ:

Հոգեւոր Հովիւի խնամքին յանձնուած Հօտի անդամները ունին այնպիսի վիճակներ, պարագաներ, խնդիրներ ու կնճիւններ, որոնց բարուք լուծումի հոգը կը ստանձնէ Հովիւը և կը ջանայ Հասնիլ օգնութեան, անոնց ընձեռելով խնամք, սէր, քաջութիւն և իմաստութիւն, միշտ ալ մէջբերելով Սուրբ Գրական լուսաբանիչ և խաղաղարար Հատուածներ:

Հաստատուած իրողութիւն է, իմ փորձառութեամբ, որ այն օջախը ուր Ս. Աստուածաշունչ մատենանը կը գործածուի Հանապազօր, անկէ սնունդ և աւիւն ստանալու, այդ ընտանիքի անդամներուն մէջ կը տեսնուի Հոգեւոր Հրճուանք ու մխիթարութիւն, գոհունակ և երախտալից վիճակ: Եւ այսպիսիք, եթէ նոյնիսկ Հանդիպին ֆիզիքական ցաւերու և զգացական կնճիւններու, գիտեն դիմանալ ու դիմագրաւել իրենց ինկած վիճակները առանց ըմբոստանալու Նախախնամութեան դէմ և կամ անդադար տըրտունջներ արտայայտելու, ինչպէս կ'ընեն աւնոնք, որոնց մօտ կը պակսի ամբողջական Հաւատք և Հոգեւոր սնունդ: Հովիւին պարտականութեան մաս կը կազմէ ընդմիջաւ յիշեցնել Հօտի անդամներուն այս անուրանալի իրողութեան օրհնութիւնը:

Ժամանակի սակաւութեան պատճառաւ մի քանի առիթներ և Հոգեվիճակներ պիտի առնեմ և ցուցաբերեմ Աստուածաշունչի պատշաճ գործածութիւնը անոնց բարուքումին ի խնդիր, գրեթէ իբրեւ Հոգեւոր դեղագիր: Անշուշտ աստուածաշունչական պատգամները չեն գործածուիր անպայման իբրեւ դեղահաւու կամ իբրեւ մոգական միջոց դարմանելու Համար որոշ Հոգեկան ցաւեր կամ կնճիւններ, այլ անոնցմէ բխած իմաստութիւնն ու տեսիլքն է որ պիտի սպառազինէ ենթական դիմագրաւելու կեանքի վիճակները:

Երբ ներքին Հոգեկան անդորրութիւն կը պակսի, Յովհաննու Աւետարանի ԺԴ. գլուխը, ուր Աւետարանիչը կը կրկնէ Փրկչին ապահովեցուցիչ Հաւաստիացումը, թէ ինք է «Ճանապարհ, ճշմարտութիւն և կեանք և թէ իր միջոցաւ և Ս. Հոգւոյն ազդումովը մարդ կը գտնէ խաղաղութիւն Համոզուելով որ Յիսուսի Հետ Հաղոր-

կամքը կը լարէ դէպի բարին» («Ձեռնարկ Հովուական Աստուածաբանութեան», էջ 77):

Իբրեւ ծիսակատար՝ քահանան գիտակ իր անդրանիկ պարտականութեան, կը ծրագրէ ու կը փորձէ հասկնալի ընծայել արարողութիւնները հաւատացեալ ժողովուրդին, անոնց բացատրելով իմաստը և նպատակը կատարուածներուն: Պարագան նոյնն է թէ՛ խորհուրդներու (ինչպէս մկրտութիւն, դրոշմ, Ս. Պատարագ, ապալիսարութիւն, պակսի) և օրհնութեանական արարողութիւններու (ինչպէս տնօրհնէք, խաղողօրհնէք, ջրօրհնէք, անդաստան կն.)։ Երբ քահանան տնօրհնէք կը կատարէ, կ'ակնկալէ որ օրհնուելիք հացէն, աղէն և ջուրէն զատ սեղանին վրայ դրուի նաև ընտանիքի Աստուածաշունչ մատենան և նոյնիսկ առիթ տրուի որ ընտանիքի մէկ անդամը (պատանի կամ երիտասարդ) նոյն մատենանէ կարդայ աստուածաշնչական դասը, անոր իրական մասնակցութիւնը ապահովելու համար:

Իւրաքանչիւր արարողութեան և պաշտամունքին մէջ կան աստուածաշնչական դասեր և հատուածներ, որոնք կը կազմեն հիմք անոնց: Տակաւին, մեր շարականները լի են սաղմոսներով, որոնցմէ ոմանք կը կազմեն անոնց թեմաներու սկսուածքները, ինչպէս «Օրհնեսցուք զՏէր զի փառօք է փառաւորեալ», «Օրհնեալ ես Տէր Աստուած հարցն մերոց, օրհնեալ փառաւորեալ է անուն քո յաւիտեան», «Օրհնեսցէք զՏէր յերկնից, օրհնեսցէք զնա ի բարձմանց», և կամ «Համբարձի զայս իմ ի լերինս ուստի եկեսցէ ինձ օգնութիւն», ևայլն:

Աստուածաշնչական հատուածներ կը գտնենք Հայց. Եկեղեցւոյ աւանդական առօրեայ եօթ ժամապաշտութեանց մէջ ալ, որոնք են Գիշերային, Առաւօտեան, Արեւելայի, Ծաշու, Երեկոյեան, Ուղաղական և Հանգստեան կարգերը:

Ձեռք կրնար անտեսել երեսոյթ մը, ուր կը նկատենք ժողովուրդի բարեպաշտական և երկիրդալից վերաբերմունքը հանդէպ Աստուածաշունչին, ըլլայ նա խորանի վրայ կամ քահանայի ձեռքը, իբրեւ խորհրդանշական իմաստ ու կարեւորութիւն ունեցող մի մատենա: Անկէ կարդացուածը ոչ միայն երկիրդածութեամբ կ'ունկնդրուի ժողովուրդին կողմէ, այլ նոյն բարեպաշտական ոգիով կը համբուրուի:

Ի վերջոյ, քանի որ ծիսական արարողութիւնները կը կատարուին ժողովուրդին համար, և անոնց ամբողջական մասնակցութիւնը ապահովելու համար քահանան կը լուստորէ մասնակցողներուն միտքերը եկեղեցիին մէջ կամ դաստաւական պահերով բացատրութիւններ տալով մեր ծէսերուն մասին, մանաւանդ Սուրբ Գրական հատուածներու գործածութեան միտքը պարզելով: Հաւատացեալներու ծիսական մասնակցութեամբ է, որ արարողութիւնը կը դառնայ իսկական աստուածապաշտական արարք, որ կը զօրացնէ եկեղեցին:

Վեր ատենք մեր եկեղեցւոյ խորհուրդներէն Մկրտութիւնն ու Պատկը, նշելու համար անոնց մէջ Աստուածաշունչի գործածութիւնը: Փոքր Մաշտոցի մէջ գտնուող 52 էջերէ բաղկացած Մկրտութեան կանոնին մէջ կը գտնենք 16 աստուածաշնչական հատուածներ, որոնք կը միտին երախտի ծնողաց, կնքաօր ու կնքամօր ու ներկայ ժողովուրդին յիշեցնելու մկրտութեան խորհուրդի Սուրբ Գրական հիմունքը, անոր սրբութիւնը և եզակեանքութիւնն ու վեհութիւնը: Անշուշտ ծիսակատար քահանան արարողութեանէն առաջ հակիրճ բացատրութիւններով ներկաներուն կը հաղորդէ ո'չ միայն խորհրդաւոր բնոյթի կատարուելիք արարողութեան, այլ նաև անհրաժեշտութիւնը իրենց լուրջ ու պատշաճ մասնակցութեան, հաւատքով և երկիրդածութեամբ:

38 էջերէ բաղկացած Պատկի արարողութեան կանոնին մէջ ունինք 8 աստուածաշնչական հատուածներ, որոնք Հին ու Նոր Կտակարանէն յիշեցումներ են գեղեցիկ և բերկրալի խորհուրդի հոգեւոր բնոյթին և այլ ու կնոջ փոխադարձ պարտաւորութեանց մասին: Քիչ չեն մարդիկ, որոնք պսակարարութեան երջանկառիթ բնոյթէն օգտուելով զուարճութեան սկսած կ'ըլլան արարողութեանէն իսկ առաջ և թերեւս իրենց ուշադրութեան կորիզը չի կազմեր խորհրդակատա-

ըրութեան յուրջ և Հոգեւոր բնոյթը: Պսակիչ քահանան արարողութենէն շատ առաջ քանի մը Հանդիպումներով փեսացուին և Հարսնացուին բացատրած կ'ըլլայ Սբ. Գրական, աստուածաբանական և ծիսական նշանակութիւնը Ս. Պսակի խորհուրդին և իրենց կենակցութեան առնջակից կարելի Հարցերու և պատասխանատուութեանց մասին:

Հովիւր տեղեակ լինելով ներկայ ժամանակներու մէջ ընտանիքի ամբողջականութեան և առողջութեան սպառնացող ընկերային, մշակութային, տնտեսական, բարոյական և այլ բազմաոտեսակ ազդակներու և վտանգներու, պսակելէ առաջ զոյգեր անոնց Հետ իր Հանդիպումներու ընթացքին կրնայ նպաստել աւելի Հաստատ բարոյական Հիմերու վրայ դնելու ամուսնական կապի խարխիւր, միշտ ալ գործածելով աստուածաշնչական պատգամներ ու դասեր, որոնցմով սպառազնիւօրին զոյգեր կարենալ դիմագրաւելու Համար կեանքի փորձութիւններն ու փորձանքները առաւել գիտակից, առողջ և իրաւատես մերձեցումով: Այս մերձեցումը մաս կը կազմէ իմ փորձատուութեան: Այս և նմանօրինակ այլ առիթներ կը գործածեն գիտելիքներ բաշխելու մեր եկեղեցւոյ դաւանանքի, կեանքի, պատմութեան և պաշտամունքի և այլ երեսակներու մասին, մանաւանդ երբ պսակուելիք զոյգէն մէկը ուրիշ դաւանանքի կամ ազգութեան անդամ ըլլայ:

Պահ մը վեր առնենք եկեղեցւոյ Հայթայթած միաթիարական և Հոգեւոր Հանգստութեան աստուածաշնչական և ծիսական բարիքները կեանքի վերջին Հանգրուանին սուգի մատնուած ընտանիքներու, որոնք կ'ողբան սիրելի մը ի Տէր Հանգչիլը: Առաջին Հերթին, Հոգեւորականը, իր միաթիարական ու նեցուկային Հոգեւոր մատակարարման ընթացքին ի սրտէ սգակից լինելով ընտանիքին Հետ, կը ջանայ շեշտել կարեւորութիւնը եկեղեցւոյ դաւանական ըմբռնողութեան՝ մեռելային «ննջեցեալ» ըլլալուն, մեռելոց յարութեան և յաւիտենական կեանքի մասին: Երբ ննջեցեալը Հովիւի Հօտին մաս կը կազմէ և ծանօթ է իրեն, Հովիւր աւելի զգայուն և դիպուկ մերձեցումով կարող է բալասան և Հոգեկան Հանդարտութիւն ընձեռել:

Թաղման կանոնին մէջ չարականներ կան յոյս ու ամրապնդում ներշնչող, ուղղուած Հօր, Որդւոյն և Ս. Հոգւոյն և Աստուածամօր, որոնք կրկնութեամբ ու շեշտումով կը Հիմնաւորեն փրկութեան յոյսի և յաւիտենական յոյսի պարգեւները սգաբեկ Հոգիներուն: Կը շեշտուի նաև Քրիստոսի յարութեամբ իրեն Հաւատացողներուն խոստացուած յարութեան ստույգ իրականութիւնը աստուածաշնչական Հաւաստումով, ինչպէս Բ. Թեսաղոնիկեցւոց նամակին Հետեւեալ Հատուածով՝ «եթէ Հաւատամք՝ եթէ Յիսուս մեռաւ և յարեաւ, նոյնպէս և Աստուած զննջեցեալսն ի ձեռն Յիսուսի ածցէ ընդ նմա», և կամ «գայ ժամանակ՝ և արդէն իսկ է, յորժամ մեռեալք լսիցեն ձայնի Որդւոյն Աստուծոյ, և որք լսիցենն կեցցեն»:

Ահա Հակիրճ կերպով ջանացի ներկայացնել Աստուածաշունչի բազմապիսի գործածութեան եղանակներն ու առիթները Հոգեւորականի Հովուական աշխատանքի ընթացքին:

1700-ամեակի պատգամը Աստուածաշունչի նկատմամբ

Հայոց եկեղեցին ինքզինք կը գտնէ Հոգեւոր մարտահրաւէրի մը առջեւ՝ կանգնած չեմին 21րդ դարուն և մեր ժողովուրդի քրիստոնէացման 1700-ամեակին առիթով: Թող արտօնուի ինծի ընել մի քանի Յիշարդութիւններ մնալով միշտ աստուածաշնչական խոնարհութեան ոգիի ծիրէն ներս:

1- Հոչակել 2001-ը Աստուածաշունչի ընթերցման տարի, անգամ մը ևս քրիստոնէութեան շունչով «Հոգեգալուստի փորձառութիւն» ապրելու Համար,

2- Ամէն Հայ ընտանիք Աստուածաշունչ մատեան ունենալու Համար Հրատարակել նոր տպագրութիւն մը և կամ ձրի բաշխել և կամ մատչելի գինով սեփականութիւն դարձնել Հայ օջախներու մէջ,

3- Կիրակնօրեայ վարժարաններու մէջ Աստուածաշունչի սերտողութեան առաւել զարկ տալ,

4- Հայկական Հեռատեսիլներով և ձայնասփիւռով զարկ տալ Աստուածաշունչի ընթերցման և քարոզութեան,

5- Աստուածաշունչի մասին պրակներ Հրատարակել և տարածել ի սփիւռս աշխարհի, Աստուածաշունչի սերտողութեան դասընթացքներ Հաստատել երիտասարդներու և չափահասներու, բոլոր ծուխներու մէջ, ի սփիւռս աշխարհի,

6- Տեսերիզով (Video) ներկայացնել գիրքերու գիւտի և Աստուածաշունչի թարգմանութեան պատմութիւնը,

7- Նկարազարդ քարտեր պատրաստել տարբեր պիտառումներով. Հայր Մեր, Տասնաբանեայ պատուիրաններ, Երանինք, ընտիր պատգամներ՝ կեանքի տարբեր վիճակներու Համապատասխան, ձրիաբար բաշխելու Համար ժողովուրդին: Մասնաւոր պատշաճ պրակներ Հիւանդներու և գինուորներու բաշխելու Համար,

8- Հայ Հոգեւորականաց Համար ծրագրուած քարոզխօսութեան դասընթացքներ Հաստատել բոլոր թեմերուն մէջ,

9- Հայ Եկեղեցւոյ մէջ վարչական միաւորում յառաջ բերել կամ գործնական քայլեր առնել, «մի Հօտ և մի Հովիւ» դառնալու, ի գործադրութիւն Աւետարանի ուսուցման և ոգիին,

10- Հայաստանի մէջ գտնուող և թերեւս տակաւ բազմացող աղանդաւորներու չարժուճը կասեցնելու ազդու միջոցառումներու ձեռնարկել, թեմերու մէջ ծուխեր կազմակերպելով,

11- Սրբացնել մեր Ապրիլեան Նահատակները,

12- Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի առաջադրութեամբ 1700-ամեակը առիթ մը դարձնել «վեր առնելու Հայ Եկեղեցւոյ կատարած դերը ընդ-Հանրապէս քրիստոնեայ աշխարհին և մասնաւորաբար ուղղափառ եկեղեցիներու ընտանիքէն ներս՝ յատկապէս աստուածաբանութեան, կրօնական գրականութեան, աւետարանչութեան և միջեկեղեցական յարաբերութեանց մարզերէն ներս»,

13- Ամենայն Հայոց Հայրապետ Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի պատգամով «Մեր Եկեղեցւոյ 1700-ամեակի տօնակատարութիւնը, ամբողջ Հայութեան Համար, ի մայր Հայաստան և ի սփիւռս աշխարհի, պէտք է դառնայ տեսակ մը նոր մկրտութիւն, քրիստոնէական Հաւատքի գիտակցութեան խորագղեցիկ անդադարձումը մեր կեանքին, ներթափանցումը մեր Հոգեկան աշխարհին, կեանքը ապրելու մեր եղանակներուն մէջ: «Քրիստոնեայ եմ» չէ կարելի ըսել միայն անոր Համար որ քրիստոնեայ մկրտուած ենք: «Քրիստոնեայ եմ» կրնանք ըսել - և պէտք է ըսել - անոր Համար, որ քրիստոնէաբար կ'ապրինք: Թող 1700-ամեակը վերածուի ներքին մաքրացման և զօրացման քուրալի մը և 2000-ամեակի վերջալոյսին և 3000-ամեակի արշալոյսին, 2001-ին մեզ ողջունէ որպէս վերածնեայ ազգ մեր Հայրենիքի Հզօրութեամբն ու բարգաւաճումովը և մեր Համայն ժողովուրդին լուսազարդեալ պատկերովը, Աստուծոյ փառքին, մարդկութեան բարիքին և Հայ ազգի պատիւին Համար»:

Յաւելուած Ա.

«ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՁԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

գիտաժողովի մասնակիցների կողմ Քրիստոնէութիւնը Հայաստանում պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակի առթիւ

1. 2001 թուականը հռչակել Աստուածաշնչի ընթերցանութեան տարի՝ մէկ անգամ ևս քրիստոնէական շնչով «Հոգեգալուստի փորձառութիւնը» ապրելու համար:

2. Նախաձեռնել Աստուածաշնչի նոր տպագրութեան աշխատանքները՝ իրականացնելու համար Աստուածաշունչը բոլոր ընտանիքներին անվճար բաշխելու կամ մատչելի գնով տրամադրելու շարժումը և դրանով արգելակելը աղանդաւորական շարժման տարածմանը Հայաստանում:

3. Առաւել խթանել աստուածաշնչային ընթերցումներին կիրականօրեայ վարժարաններում:

4. Հրատարակել Աստուածաշնչի մասին և աստուածաշնչային թեմաներով հանրամատչելի գրականութիւն ու տարածել այն Հայաստանում և սփիւռքում:

5. Հեռուստատեսութեամբ, ռադիոյով և մամուլով պարբերաբար ներկայացնել աստուածաշնչային ընթերցումներ և տպագրել հրապարակումներ այդ թեմաներով:

6. Աստուածաշնչային ընթերցումներ իրականացնել յատկապէս պատանիների և երիտասարդների շրջանում:

7. Տեսերիզներով բազմացնել և տարածել գրերի գիւտի ու Աստուածաշնչի թարգմանութեան պատմութիւնը:

8. Պատրաստել նկարազարդ քարտեր տարբեր աղօթքներով և աստուածաշնչեան պատգամներով (Տէրունական աղօթք, Տասնաբանեայ պատուիրաններ, երանիներ, պատգամներ՝ կեանքի տարբեր իրավիճակներին համապատասխան և այլն) ու դրանք անվճար բաժանել ժողովրդին:

9. Բոլոր թեմերում իրականացնել քարոզխօսութեան դասընթացներ՝ Հայ հոգեւորականների համար:

10. Հայ եկեղեցու ներսում ստեղծել վարչական մի կառոյց, որի սկզբունքը դառնայ «Մի հօտ և մի հովիւ» կարգախօսը և այդպիսով նպաստել Աւետարանի քարոզչութեանը:

Յաւելուած Բ.

«ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՁԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՂԵՐՁԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

Հայ ժողովուրդն ապրում է իր բազմադարեան պատմութեան մի նշանակալից ժամանակահատուածը: Անկախ պետականութեան վերակերտումով կեանք են մտել նոր յարաբերութիւններ, առաջադրուել նոր խնդիրներ: Փոթորկալից

շրջադարձների ու փոփոխությունների մեր դարում տնտեսական ու ընկերային հիմնահարցերից զատ, գուցե և դրանցից աւելի հրատապ, Հայութեան առջեւ կանգնած են սեփական ազգային դիմագծի պահպանման, Հայ մարդկանց հոգեմտաւոր քնականոն զարգացման խնդիրները:

Ազգային-պետական գաղափարափոխութեան ստեղծման ոչ դիրին գործընթացներում իրենց անփոխարինելի դերն ունեն Հայ Եկեղեցին, Հայրենական գիտությունն ու մշակոյթը, որոնց ներկայացուցիչներն այսօր ի մի գալով Օշականի սբ. Մեսրոպ Մաշտոց Դպրատանը, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գաբրեղին Ա-ի բարձր Հովանաւորութեամբ և օրհնութեամբ մասնակիցը եղան «Աստուածաշնչական Հայաստան» միջազգային գիտաժողովին:

Գիտաժողովի ընթացքին արժարժուեցին Հայ Եկեղեցու, Հայագիտութեան բազմաթիւ Հարցեր: Անկեղծ ու ճշմարիտ էր մեր ձգտումը արժեւորել Հայ ժողովրդի ներդրումը Համամարդկային մշակոյթի գանձարանում, քննել պատմական անցեալի և գալիք ժամանակների նրա առաքելութեան իմաստաւորման խնդիրները:

Ուզում ենք Հաստատլ, որ Քրիստոնէութիւնը Հայաստանում պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակի առթիւ նախատեսուած միջոցառումների շարքում այս գիտաժողովը կարեւոր նշանակութիւն կ'ունենայ մեր ժողովրդի Համախմբման և նրա Հուաբակիան աշխարհայացքի ամրապնդման գործում: Այն երանելի պահից ի վեր երբ Հայ ժողովուրդը Հայոց արքայի և կաթողիկոսի գլխաւորութեամբ դիմաւորեցին Հայ գրերի ստեղծող սբ. Մեսրոպ Մաշտոցը, Աստուածաշունչը Հայ լեզուով խօսեց մեր ժողովրդի արտի ու հոգու հետ:

Այսօր՝ քրիստոնէութեան մեծ Տօնի նախաշեմին այլ է իրողութիւնը. անկախ պետականութեան գոյութիւնը խորին գոհունակութիւն, միեւնոյն ժամանակ ամուր վատահոգութիւն է ներշնչում, որ յանձին նրա Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին, Հայ գիտական և ստեղծագործական միտքը ունեն անփոխարինելի սատար և Հովանաւոր: Վստահ ենք նաեւ, որ Աստուածաշունչ մատենադր այսօր էլ յատկապէս ի գօրու է կենարար ազդեցութիւն գործելու Հայ մարդու կեանքի վրայ, իր պետութեան հզօրութիւնը կերտող մեր ժողովրդին մղելու Հայրենանուէր արարումներ: Ուրեմն թող իրականութիւն դառնայ մեր Հովուապետի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գաբրեղին Ա-ի պատգամը, որ մեզանից իւրաքանչիւրն, արժանի գտնուելով Թարգմանչաց սերնդի թանկ աւանդներին, դէպի ժողովուրդը տանի Աստուածաշնչի յուր «աստուածաշնչելու Համար Հայ ժողովուրդը»:

Քրիստոնէութեան Գահը առնելով Հենց իր՝ Փրկչի ձեռքից, ահա արդէն չուրջ 2000 տարի Հայ ժողովուրդն այն տանում է խաւարչտին դարերի, տառապանքների ու ցաւերի միջով: Որպէս քրիստոնեայ Հնազոյն ազգ նա այդ սուրբ առաքելութեան տէրն է նաև այսօր: Մաղթենք, ուրեմն, որ Քրիստոնէական թուականութեան երրորդ Հազարամեակը նրա Համար բացուի պայծառ արշալոյսով, և Տիրոջ անպարագիծ Լոյսը նրա մշտական ուղեկիցը լինի դէպի յաւերժութեան տանող իր ճանապարհին: Ամէն: